

تأثیر خطاطی چینی بر نقاشی اکسپرسیونیسم انتزاعی

فرانک پناهی وقار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

چکیده:

اصطلاح اکسپرسیونیسم انتزاعی را به طور عام در مورد جنبشی که از زمان جنگ جهانی دوم در هنر آمریکا شکل گرفت، به کار می‌برند. نخستین کاربرد این اصطلاح برای توصیف برخی نقاشی‌های کاندینسکی بود. ولی توسط ربرت کوتس، منتقد آمریکایی، به آثار دکونینگ و پالاک و چند نقاش دیگر از جمله فرانتس کلاین، هارتونگ، مارک تابی و... اطلاق شد.

این نوع نقاشی براساس حرکت بدنی و کنش روانی نقاش آفریده می‌شد. شاید بتوان اکسپرسیونیسم انتزاعی را نوعی نقاشی عاری از انگاره و فاقد شکل‌های بنیادی (چون

صور هندسی) به شمار آورد، که از اسلوبی خودبرانگیخته، پویا و قلمزنی آزاد بهره می‌گیرد.

حرکات سریع بازو و قلم‌مو بیان تصاویر ذهنی هنرمند، آمیخته با احساسات فردی و استفاده از یک رنگ، ویژگی‌هایی است که در هنر خوشنویسی چینی کاملاً مشخص است.

در مقاله حاضر تأثیر هنر خوشنویسی چینی بر نقاشی هنرمندان اکسپرسیونیسم انتزاعی مورد بررسی قرار گرفته است.

فرانتس کلاین، مارک توبی، سولاژ، هانس هارتونگ، سم فرانسیس و گوتلیب نقاشان اکسپرسیونیسم انتزاعی هستند که تأثیر خوشنویسی چینی و هنر خاور دور به خوبی در آثارشان آشکار است.

با توجه به این پژوهش، آشکارا می‌توان به این نتیجه رسید که هنرمندان اکسپرسیونیسم انتزاعی نیز پیشرفت خود را مرهون هنر شرق و خاور دور هستند.

مقدمه:

نقاشی چینی طیفی وسیع از مضمون‌های مختلف دنیوی و دینی را در بر می‌گیرد. آئین بودایی مایه‌های تازه، صور جدید و یک رشته موضوع نو را در اختیار هنرمندان چینی گذاشت که طی قرن‌ها الهام‌بخش آنها بود. نقاشان دوران سونگ از اسلوبی کامل برخوردار بودند و از تمامی امکانات قلم و مرکب بهره می‌گرفتند.

توانایی‌های فنی آنها اختصاص به بیان نوعی تهذیب روحی داشت که در دیگر هنرهای آن دوران نیز منعکس شده بود. درون‌نگری فلسفی و عرفانی ملهم از چان و یا تائوئیسم - و غالباً آمیزه‌ای از هر دو آئین - عمدتاً در نقاشی با مرکب تحقق یافت. در این روش هنرمند با حداقل وسایل، جوهر واقعیتی را که پیرامونش می‌دید بیان می‌کرد. خوشنویسی چینی نیز متأثر از همین نگرش و شیوه است.

اکسپرسیونیسم هنری است که براساس حرکت بدنی و کشش روانی نقاش آفریده می‌شود. این همان مواردی است که در مورد هنر چین و خوشنویسی چینی نیز صدق می‌کند:

۱- حرکت آزاد قلم مو و بازو.

۲- نگرش فلسفی و بیان روحيات درونی نقاش و خطاط به وسیله نقاشی خطوط. تأثیرپذیری از نقاشی شرق یک عنصر مهم در نقاشی آمریکایی سال‌های پس از جنگ جهانی دوم بود. همه تحولات پی‌درپی در شیوه‌ها و سبک‌های هنری در این سال‌ها در یک عنصر مهم و قدرتمند به نام انفعال مشترک بودند: روتکو بدون ایجاد جاذبه بیننده را به تأمل و تعمق فرا می‌خواند. موریس لوئیس در انفعال کامل صرفاً با مقتضیات مواد کارش ارتباط برقرار می‌کرد، اندی وارهول تصویر را بدون هر گونه ترمیم و اصلاح پذیرفته و ارائه می‌کرد. با این حال روش‌های هنرمندان شرقی نیز، در کنار نگاه زیبایی‌شناختی و فلسفه هنری آنها، تأثیرات ویژه‌ای بر آثار مهم این دوره برجای گذاشت. با بررسی آثار هنرمندان اکسپرسیونیسم انتزاعی می‌توان به خوبی تأثیر این نوع نقاشی را از هنر شرق و خاور دور مشاهده کرد.

فرانتس کلاین

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۲۸

فرانتس کلاین در ۲۳ می ۱۹۱۰ در پنسیلوانیا متولد شد. (۱۹۶۲-۱۹۱۰) او یکی از برجسته‌ترین نمایندگان اکسپرسیونیسم انتزاعی به شمار می‌آید. کارش را با نقاشی پیکرنا آغاز کرد. بعداً، با اثرپذیری از خوشنویسی خاور دور، به نقاشی انتزاعی روی آورد.^۱

در جوانی فعالیت هنری خود را با امید شروع کرد و سال‌های زیادی را بدون موفقیت سپری کرد. آثار اولیه کلاین به مانند یک هنرمند فیگوراتیو بود. هم‌چنین او تابلوهایی از شهرها و مناظر دارد. در اواسط ۱۹۴۰ با ویلیام دکونینگ و جکسن پولاک ملاقات کرد و سیری جدید در زندگی هنری خویش آغاز کرد. سرانجام پس از کوشش فراوان به یک سبک هنری در آثار خویش دست یافت.^۲

نکته قابل توجه در دوره جدید آثار کلاین بهره‌جستن از خوشنویسی و خطاطی خاور دور در آثارش است. در نتیجه سبکی که او در آثارش به آن نائل شد کاملاً شخصی نبوده و در نتیجه تأثیر از هنر شرق است.

کلاین در جایی می گوید که یکی از راه‌های نزدیک شدن به اکسپرسیونیسم انتزاعی به واسطه تصویر ذهنی است که این یکی از ویژگی‌های مهم هنر شرقی است. و یا در جای دیگر گفته شده:

کلاین آثار خود را به وسیله حرکت آزاد بازو، قلم‌مو و تصاویر ذهنی خلق می‌کند.^۳ این ویژگی را به خوبی می‌توان در آثار خوشنویسی چینی مشاهده کرد. از موارد دیگر تشابه بین آثار کلاین و خوشنویسی چینی استفاده از دورنگ سیاه و سفید است. ترکیب‌بندی‌های خطوط بسیار تحت تأثیر خوشنویسی‌های چینی هستند. کلاین آثار به دست آمده از این تجربه را در نمایشگاه انفرادی سال ۱۹۵۰ در نیویورک نمایش داد. در نتیجه این نمایشگاه، نامی را برای آثار خود برگزید. سیاه و سفید، به مانند رشته‌های درهم تنیده.

شهرت فرانتس کلاین به دلیل احساسات تند و شدید او در اکسپرسیونیسم انتزاعی است، ولی باید نیمی از این شهرت را مدیون هنر شرق و خوشنویسی ژاپنی باشد. کلاین هنرمندی است که به سوی افراط در نقاشی سترون و بی‌چیز شتاب داشته است و در این راه همواره بر نظریه اکسپرسیونیسم انتزاعی استوار بود.

کارهای او، برخلاف آثار روتکو، نشان‌دهنده کنش رفتاری او به هنگام خلق اثر بوده که از این جهت نوعی پیوستگی فنی به کارهای پولاک را گواهی می‌دهند. آنچه که او کراراً انجام می‌داد، خلق نوعی فضای چینی به وسیله ایجاد ذره‌ای بسیار بزرگ بر روی بوم بود. در اثر مهم او به نام پیشرو (CHIEF) که در سال ۱۹۵۰ نقاشی شد، این تجسم‌بخشی قدرتمندانه با اثرات محکم و قاطع ضربه قلم‌های سیاه بر روی زمینه سفید به ظهور رسیده است.

رنگ در آثار او تنها برای ایجاد مقیاس و پهنه اثر به کار آمده و اصولاً به غیر از جوهر هندی و کاغذ به ندرت از چیز دیگری در کارهایش استفاده شده است. تنها در آخرین سال‌های زندگی‌اش (۱۹۲۶) رنگ به آرامی در آثارش پدیدار شد، و این البته تحول رضایت‌بخشی نبود، چرا که او رنگ را هرگز به عنوان یک عنصر بیانی مهم در کارش به کار نگرفت. در واقع در این آثار رنگ صرفاً در صدد آرایش و بزک بوده‌اند.

نکته قابل توجه اینکه کلاین همیشه در پذیرش هر گونه تأثیر شرقی در کارش بسیار محتاط بود.^۴

آثار نقاشی فرانتس کلاین

استفاده از رنگ سیاه بر روی زمینه روشن و ترکیب‌بندی خطوط به صورت افقی و عمودی با تأثیر از فرم‌های خطاطی چینی.

نقاشی شماره ۷، رنگ روغن روی بوم،
۱۹۵۲، ۱۴۴ سانتی متر، مویه گگنهایم.
Painting NO. 7, 1952, Oil on canvas,
57 1/2 x 81 3/4 inches, Solomon R. Guggenheim Museum

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۰

با توجه به اینکه رنگ آمیزی اثر شباهتی به آثار چینی ندارد، ولی ترکیب‌بندی کاملاً شبیه آثار خوشنویسی چینی و ژاپنی است. خطوط مهم‌ترین عنصر در آثار کلاین به شمار می‌رود و این خطوط کاملاً تأثیر از هنر شرق را نشان می‌دهد.

در قسمت بالای تابلو تأثیر مستقیم هنر خوشنویسی خاور دور را می‌توان به خوبی مشاهده کرد.

نیویورک، رنگ روغن روی بوم، ۱۹۵۳، ۱۲۷ سانتی متر، کالری
هنری ناکس.
Kline, Franz NEW YORK, N.Y. 1953 Oil on Canvas 79x51 in
(200 6x129 cm) Albright-Knox Art Gallery, Buffalo

نقاشی شماره ۲، رنگ روغن روی بوم، ۱۹۵۴،
 ۲۰۴، ۲۷۱ سانتی متر، موزه هنر مدرن نیویورک.
 Kline, Franz painting number 2, 1954 Oil on
 canvas (204.3x271.8 cm) The Museum of Modern Art,
 New York.

خطوط آزاد استفاده از حرکت سریع قلم مو و بیان احساس از طریق حرکت قلم مو از جمله خصوصیات هنر خوشنویسی خاور دور است که به خوبی می توان در آثار کلاین آنها را مشاهده کرد.

فصلنامه هنر
 شماره ۷۵

۱۳۱

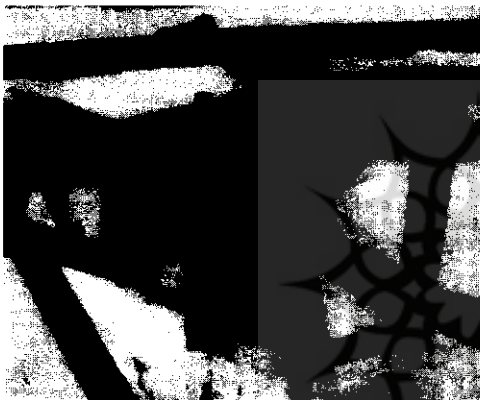
بدون عنوان، رنگ روغن روی بوم، ۱۹۵۷،
 ۳۷، ۴۹ سانتی متر.
 Untitled, 1957 by Franz Kline item # 10114294A 37.5"x49"

در این اثر نیز با وجود سادگی و خلاصه شدن عناصر می توان این تأثیر کاملاً ملموس را به وضوح دید. فرم مربع که بسیار در خوشنویسی چینی کاربرد دارد، مورد استفاده قرار گرفته است.

ماهونینگ، رنگ و روغن روی بوم، ۶۱، ۶۷۵ سانی متر
Mahouning, Paint, Oil on Silk

ترکیب بندی با استفاده از فرم های خوشنویسی چینی صورت گرفته است.

ماهونینگ، رنگ و روغن روی بوم، ۶۱، ۶۷۵ سانی متر
Mahouning, Paint, Oil on Silk

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۲

با وجود استفاده از رنگ باز هم هنرمند از همان فرم ها برای بیان مفهوم مورد نظر خود استفاده کرده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

خط دور تاریخی، رنگ و روغن روی بوم، ۷۰، ۹۰ سانی متر
Zhou Dao's Line Art Paint by Engraving on silk
10.90.310A, 27.07.33.5"

با توجه به این آثار نوعی خلوص و پاکی در آثار کلاین مشاهده می‌شود. که همگی ریشه در تأثیر از هنر خاور دور دارد.

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۳

مارک تویی

مارک تویی نقاش آمریکایی (۱۹۷۶-۱۸۹۰) از جمله نخستین انتزاع‌گرایان آمریکایی بود که با هوشمندی از امکانات بیانی و ساختمانی خط خوشنویسانه بهره گرفت. او هنرمندی خودآموخته بود. در سفری که به خاور دور کرد (۱۹۳۵-۱۹۳۴)، به مطالعه فلسفه ذن پرداخت، و اصول خوشنویسی چینی را آموخت. از این رهگذر به نوعی به بیان شهودی در نقاشی خود دست یافت.

تویی در آثار اولیه‌اش، حرکت و نور و صوت در شهرهای بزرگ را به صورت شبکه‌ای از خط‌های متقاطع بر زمینه‌ای رنگی مجسم می‌کرد. (خیابان سانفرانسیسکو).

بعداً شیوه انتزاعی خاصی را که بر تفکر مذهبی‌اش مبتنی بود، ابداع کرد. روش کار او در دهه ۱۹۴۰- که نگارش سپید نام گرفت - شباهتی صوری با خوشنویسی خاور دور دارد. ه مقایسه نمادهای بصری در کار کلاین، که حاکی از کنش و رفتار او به هنگام نقاشی کردن است، با کارهای مارک تویی، که از حیث ابعاد و مقیاس کاملاً متفاوت با آثار کلاین است، واجد نکات جالب توجهی است. تویی را به‌طور قطع نمی‌توان یک نقاش اکسپرسیونیست انتزاعی معرفی

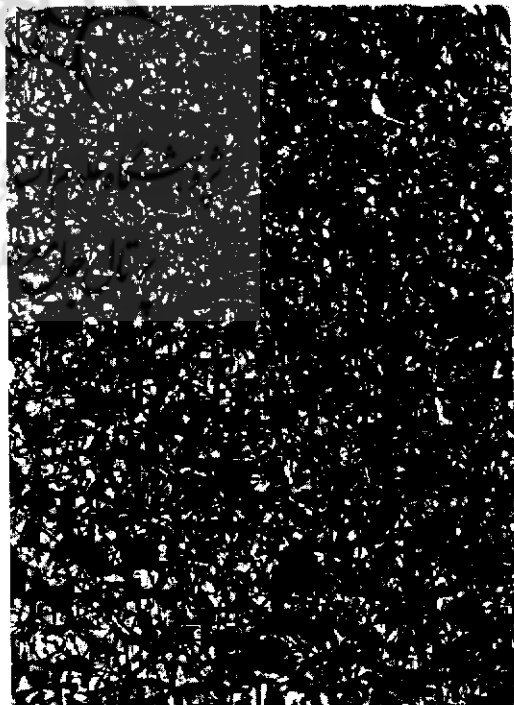

کرد، لیکن او روشی تقریباً موازی با سایر نقاشان این سبک - و البته با زمینه‌ها و تأثیرات نسبتاً متفاوت - تجربه کرد. زندگی هنری او نه در نیویورک، بلکه در سیاتل شکل گرفت، تا آن که نهایتاً به سوئیس مهاجرت کرد. او علاوه بر دیدارهایی چند از خاور نزدیک و مکزیک، چندین سفر نیز به چین و ژاپن کرد که تأثیر آشکاری بر کارهایش بر جای گذاشتند. ۶

تأثیرپذیری از هنر شرق را به خوبی می‌توان در آثار مارک توبی مشاهده کرد. مارک توبی در سفرهای متعدد خود به شرق به‌طور مشخص قصد مطالعه روی هنر خطاطی چین را داشت. این عزم او بعدها باعث تأثیرات شگرف بر کارش شد. وی سپس شیوه‌ای را در کارش به کار گرفت که خود آن را نگارش سفید نامید. عالی‌ترین نمونه این شیوه «کناره آگوست» است که اکنون در موزه هنرهای مدرن نیویورک نگه‌داری می‌شود. در این اثر سطح تابلو پوشیده از شبکه پیچیده‌ای از نشانه‌هایی است که به ریزنوشته‌های هیروگلیف در آثار کلاین شباهت دارد. آثار توبی از جهات مختلف نقد کارهای کلاین - و در یک کلیت فراتر آثار اکسپرسیونیسم انتزاعی - است. آنچه که نقاشی‌های توبی را بسیار مؤثر و برانگیزاننده می‌سازد، این حقیقت است که آثار او در چارچوب قابل تعریف خود بسیار کامل و تمامیت یافته است.

آثار نقاشی مارک توبی

مارک توبی برخلاف کلاین از حروف چینی به منظور بافت بهره جسته است. با مشاهده دقیق‌تر آثار می‌توان تأثیر حروف چینی و ژاپنی را مشاهده کرد. نحوه کشیدن این خطوط نیز دلیلی بر این موضوع است.

تاریخ بیسرفته. گواش و ابرنگ روی کاغذ، ۱۹۶۴.
۶۵/۲ - ۵۰/۱ سانتی متر، مجموعه کوکنهایم.
Archives of Artcopy - 1964. Gouache and watercolor on
paper, 65.2x50.1 cm. Peggy Guggenheim collection.

ضربات سریع و ضربه‌ای قلم‌مو کاملاً یادآور هنر خوشنویسی ژاپنی است.

رایسینگ، تمپرا روی کاغذ، ۱۹۶۸، ۲۸/۴×۲۰/۴ سانتی‌متر.
Mark Tobey Rising . 1968 Tempera on paper
28.6×20.4 cm signed.

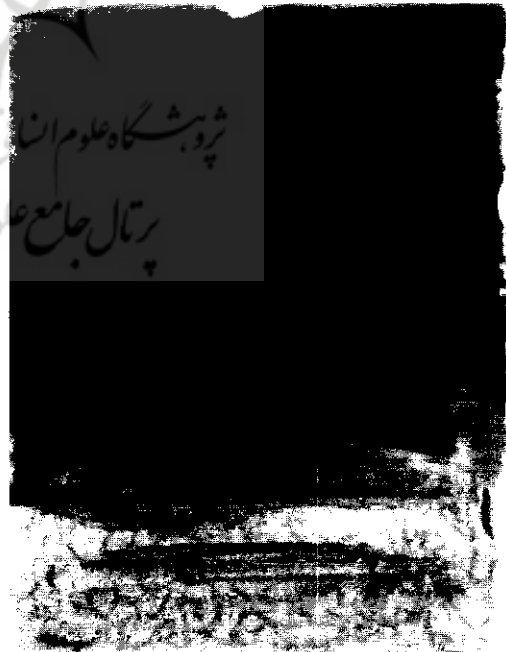
فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۵

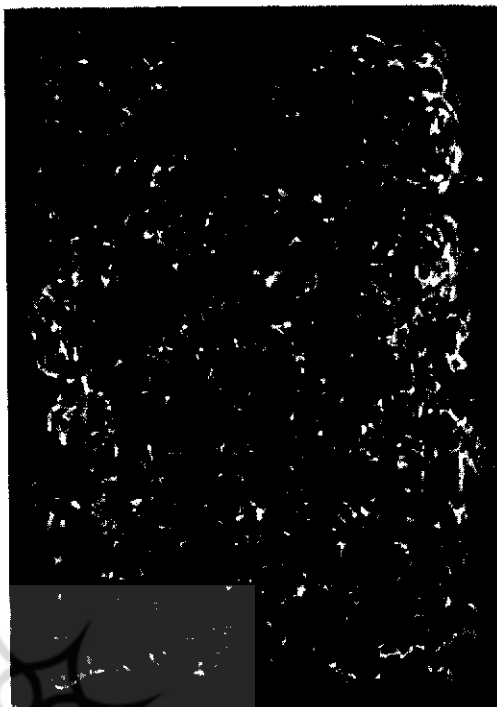
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

منظره امریکایی، تمپرا روی کاغذ، ۱۹۶۸، ۲۳×۱۷/۲ سانتی‌متر.

Mark Tobey American Landscape: 1968 tempera
on abrasive paper 17.2×13 cm signed.

ترکیب‌بندی‌های توبی براساس نویی
ضربه قلم‌مو که متأثر از هنر شرق است
صورت گرفته است.

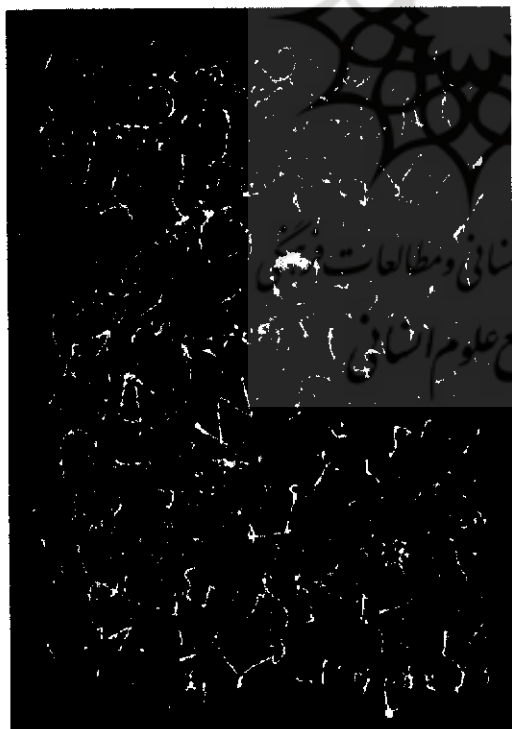

خوشنویسی، تمبراوری فاخذ، ۱۹۶۸، ۲۶، ۳۵/۵ سانتی‌متر.
Mark Tobey Collection - Paint on paper on paper
paper 35.5x26 cm signed

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۶

این موضوع را در این اثر هم می‌توان
مشاهده کرد.

شب جشن، ۲، تمبراوری تخته سیاه، ۱۹۷۱، ۱۶/۵، ۳۳ سانتی‌متر.
Mark Tobey Mark Tobey Collection - Oil on black paper
archival 33x16.5 cm signed and dated

در تابلوی میلادی کاملاً می‌توان این تأثیر را مشاهده کرد. (طراحی پرتره با استفاده از حروف چینی) که این مسئله بسیار قابل توجه است و مطمئناً در روی آثار هنرمند تأثیر گذار خواهد بود.

میلادی، اکریلیت رنگی، ۶۱/۵ × ۴۵/۵، سالی بر.
Miles Telen, Mexico, 1945, acrylic, 170 x 121.0
cm. Signed and numbered 40/270, found by the artist.

پیر سولاژ

پیر سولاژ از مهم‌ترین نقاشان انتزاعی در مکتب پاریس به شمار می‌آید. او هنرمندی خود آموخته است. با بهره‌گیری از هنر پیشاتاریخی و قرون وسطی به شیوه انتزاعی خاص خود دست یافت. در نقاشی‌های او نوارهای تیره تقریباً تکفام به گونه‌ای روی هم قرار می‌گیرند که پس‌زمینه روشن از لابه‌لای آنها همچون شکاف‌های نورانی جلوه می‌کنند.^۷ همانطور که کاملاً مشخص است، این مورد یکی از خصوصیات هنر خطاطی و نقاشی چینی است. در هنر چین نیز ما شاهد کاربرد رنگ‌های تکفام و روحی هستیم. آثار سولاژ گونه‌ای شیرین‌تر و البته غیر مقیدتر از آثار کلاین را تداعی می‌کند، لیکن ضربه‌های پهن قلم‌موی او - همانند اثر موسوم به ترکیب (۱۹۵۴) - انرژی، استحکام و کیفیت ساختاری در آثار هنرمندان آمریکا را ندارد.^۸

هانس هارتونگ

هانس هارتونگ نقاش آلمانی و هنرمند تجریدگر مکتب پاریس، و از نخستین نقاشانی بود که از خوشنویسی خاور دور مایه گرفتند. او نخست، به تجربه در طراحی انتزاعی دست زد. در دهه ۱۹۳۰ با برداشت‌های شخصی از کوبیسم و سوررئالیسم مشغول بود.^۹ او در دوران شکوفایی او اواسط دهه ۱۹۵۰ موفقیت شایان توجهی را کسب کرد. نیل به این موفقیت تا حد زیادی مرهون روش‌های نسبتاً محدود و ساده تصویرسازی او بود که به راحتی قابل تشخیص و تفسیر به نظر می‌رسیدند.

آنچه که وی در سال‌های پس از جنگ به نمایش گذاشت عمدتاً عبارت بودند از نوعی نقاشی خط بسیار نیرومند مرکب از دسته‌های خطوط افشان و در چرخش همانند تابلوی (نقاشی حرف تی) (۱۹۵۴) که او به سال ۱۹۵۴ نقاشی کرد. هیچ یک از تابلوهای هارتونگ مطلقاً عاری از انرژی به نظر نمی‌رسند، لیکن وقتی مجموعه‌ای از آنها را یکجا نظاره کنیم، تنوع و گوناگونی نشانه‌های خطی و ضربه‌های قلم‌مو در تابلوهای مختلف بسیار واجد تعمق است که کاملاً متأثر از خطاطی چینی است.

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۸

در آثار هارتونگ نیز به طور واضح می‌توان تأثیر خوشنویسی چینی را مشاهده کرد.

ترکیب بندی حرف جی - رنگ روغن روی بوم

۱۹۳۶

Composition G 19.36 10 19.36 By

Hans Hartung

ترکیب بندی، رنگ روغن روی بوم،
۱۹۵۱
T51-9 1951 by Hans hartung

حرکات سریع قلم مو و بیان احساس از طریق این خطوط یادآور هنر خاور دور است.
تکنیک اثر و استفاده از مرکب نیز این موضوع را شدت بخشیده است.

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

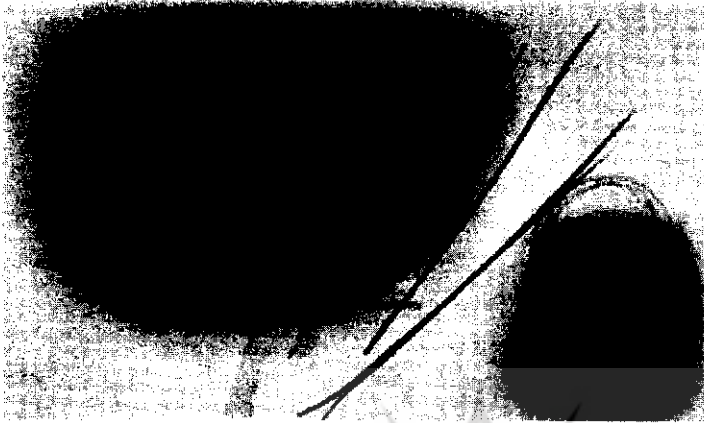
۱۳۹

مانند موارد قبلی هنرمند با استفاده از
ضربات سریع قلم مو اثر خود را خلق
کرده است.

ترکیب بندی، رنگ روغن روی بوم، ۱۹۵۵
Hans Hartung Composition 55-10, 1955

این اثر تا حدی یادآور نقاشی‌های چینی و ژاپنی است. منظره‌ای مه گرفته با پلان‌های مشخص که در دور دست درختان و کوه‌ها نمایان هستند.

ترکیب بندی - مریکرافتی
۸۳/۵۰۸۴ سانی متر
1967 1127 cm x 96 cm
Hans Hartung 1907
D 920027A 477437

استفاده از فرم مربع تأثیر هنر شرق را نشان می‌دهد. «این اثر شباهتی نیز به مهرهای ژاپنی دارد.»

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۴۰

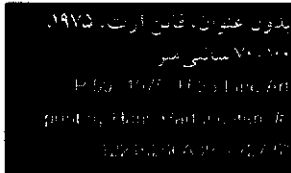
فنی و مطالعات فرهنگی
موم انسانی

مهره‌های ژاپنی
۱۳۷۵ سانی متر
1967 1127 cm x 96 cm
Hans Hartung 1907
D 920027A 477437

HARTUNG MUSÉE NATIONAL D'ART MODERNE

EXPOSITION ORGANISÉE PAR LA SOCIÉTÉ DES AMIS DU MUSÉE NATIONAL D'ART MODERNE
9 AVENUE DU MÉSEUM NATIONAL - COULMERS POUR LES JOURS DE 10 H à 17 H - SAUF LE MARDI
7 JANVIER - 24 FÉVRIER 1969

ادلف گتلیب

ادلف گتلیب نقاش آمریکایی، هنرمندی ژرفاندیش که با جنبش اکسپرسیونیسم انتزاعی پیوند داشت. او در اروپا آموزش دید. پس از بازگشت به آمریکا، اشیای گردآوری شده از بیابان آریزونا را با اسلوبی واقع‌نما به تصویر کشید، اما او نیز به روان‌شناسی یونگ و هنر خاور دور جلب شد. از جمله آثارش هشدار (۱۹۸۵) است.

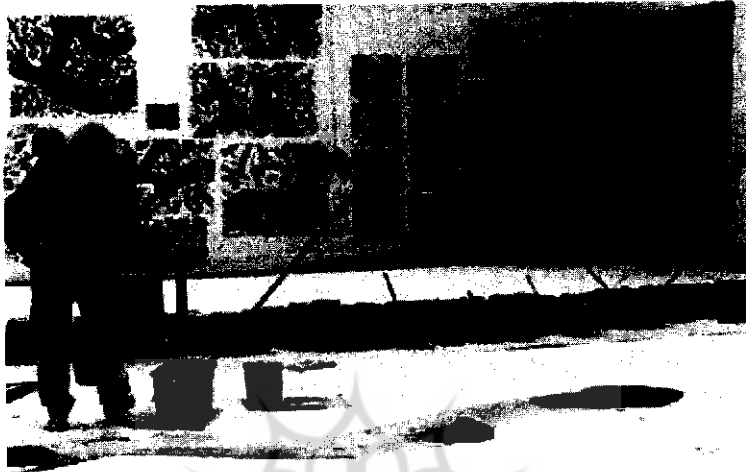
سم فرانسیس

سم فرانسیس نقاش آمریکایی (۱۹۲۳) ادامه‌دهنده نقاشی کنشی به شیوه خاص خود است. او در رشته‌های پزشکی و روانشناسی تحصیل می‌کرد، و در جنگ جهانی دوم مجروح شد. در هنگام بستری به نقاشی روی آورد. در ۱۹۴۷ به پاریس رفت و در آنجا با نقاشان آمریکایی ارتباط برقرار

کرد. در سفری به ژاپن (۱۹۵۷)، به مطالعه ذن و هنر خاور دور پرداخت. نقاشی‌هایش از کیفیتی تغزلی و حساسیتی نقاشانه برخوردار است. از جمله آثارش سرخ و سیاه (۱۹۵۴) و توپ‌های آبی (۱۹۶۰) هستند.^۱

سم فرانسیس در حال اجرای نقاشی در کارگاه خود. نحوه به دست گرفتن قلم مو و استفاده از مرکب و به طور واضح تأثیر او از هنر خاور دور را نشان می دهد. در کارگاه سم فرانسیس می توان آثار متأثر از هنر شرق را به خوبی مشاهده کرد.

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۲

بدون عنوان - اکریلیک روی کاغذ، ۱۹۷۰، ۱۰۵-۱۵۱

ساخته شده

Untitled - 1970 acrylic on paper 15 x 30.5 cm

نقاشی با استفاده از ترکیب بندی که شبیه آثار خوشنویسی چینی و ژاپنی است صورت گرفته است. رنگ ها در این اثر روحی هستند.

طراحی برای مجسمه، اکریلیک روی کاغذ، ۱۹۷۹.
۲۷/۷-۳۵ سانتی متر
Scripture Drawing, 1979; acrylic on paper 35x27.7 cm

فصلنامه هنر
شماره ۷۵
۱۴۳

استفاده از فرم های خوشنویسی شرقی برای خلق یک اثر اکسپرسیونیسم انتزاعی صورت گرفته است.

بدون عنوان، اکریلیک روی کاغذ، ۱۹۹۰، ۸۰-۹۰ سانتی متر.
Untitled, 1990; acrylic on paper 90x80 cm

石

Book cover illustration © 1979, 2013 by the artist
© 2013 by the artist

این تأثیر فراتر رفته و برای ساخت مجسمه هم از این فرم‌ها بهره جسته است.

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۳۳

نمونه‌هایی از خوشنویسی چینی

曲徑通幽
靜思
福

李之奇

曲徑通幽

The smaller with greater
A winding path leads to a
Fansiqu jingyou zhenlei xingyi
curve 5/2/10/10
Gone, with total tranquility

The ambition to "become rich"
"Presumably, trying to be successful"
Zhihe, Li Xiangyu, 1967, 140 cm
China, silk, 110 x 100 cm

پوهنځي علوم انساني و مطالعات فرهنگي
پرتال جامع علوم انساني

فصلنامه هنر
شماره ۷۵
۱۴۵

李方秀

興旺達

chinesepaintings.co.uk

نتیجه‌گیری

با توجه به مقاله حاضر و بررسی آثار شماری از هنرمندان نامی اکسپرسیونیسم انتزاعی مشخص است که این نقاشان از هنر شرق و خاور دور و به خصوص خطاطی چینی برای خلق آثار خود تأثیر گرفته‌اند.

این مسئله به خوبی در نحوه استفاده از ابزار و مواد و همین‌طور حس‌پذیری از آثار شرقی مشخص است.

فرم‌های به کار گرفته شده، نوع ترکیب‌بندی و رنگ‌بندی همه شاهدهی بر این ادعاست. کاملاً واضح است که هنرمندانی که طی دوره هنری خود سفری به شرق داشته‌اند ناخودآگاه تأثیراتی از هنر آن سرزمین گرفته‌اند. این موضوع می‌تواند در سبک‌ها و مکتب‌های دیگر هنری نیز صورت پذیرد، ولی نکته قابل توجه این است که هنر شرق بیشتر از هنر سرزمین‌های دیگر مورد توجه اروپاییان و غربیان است.

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- رویین پاکباز. دایرةالمعارف هنر، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۳، ص ۴۱۷.
- 2- MELISSA LARNER. 2004, Frantz kline 1910- 1962, skira, italy, page 22.
- 3- MELISSA LARNER. 2004, Frantz kline 1910- 1962, skira, italy, page 30.
- ۴- ادوارد لوسی اسمیت. مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ترجمه: دکتر علیرضا سمیع آذر، تهران، نظر، ۱۳۸۰، ص ۵۳.
- ۵- رویین پاکباز: دایرةالمعارف هنر، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۳، ص ۴۴۱.
- ۶- ادوارد لوسی اسمیت. مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ترجمه: دکتر علیرضا سمیع آذر، تهران، نظر، ۱۳۸۰، ص ۵۴.
- ۷- رویین پاکباز. دایرةالمعارف هنر، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۳، ص ۲۶۸.
- ۸- ادوارد لوسی اسمیت. مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ترجمه: دکتر علیرضا سمیع آذر، تهران، نظر، ۱۳۸۰، ص ۹۲.
- ۹- رویین پاکباز. دایره المعارف هنر، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۳، ص ۶۳۸.
- ۱۰- ادوارد لوسی اسمیت. مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ترجمه: دکتر علیرضا سمیع آذر، تهران، نظر، ۱۳۸۰، ص ۳۷۱.

منابع:

- ۱- پاکباز، رویین. دایره المعارف هنر، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۳.

۲- لوسی اسمیت، ادوارد. مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ترجمه: دکتر علیرضا سمیع آذر، تهران، نظر، ۱۳۸۰.

3- MELISSA, LARNER. 2004, Frantz kline 1910- 1962, skira, italy.

4- www. Frantz kline. Com

5- www. Hanshartung/ biography. Com

6- www. Samfrancis.com

فصلنامه هنر
شماره ۷۵

۱۴۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی